

ಬೂಡರ್ಸ್:

- ಶಾಖ ದೀಪ - ಬಿಳಿ ಅಥವಾ ಇನ್ಡಾ-ಕೆಂಪು ಶಾಖ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ.
- ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಬೂಡರ್ - ಕೆಲವು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಶಾಖವನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಅಗ್ಗದ ವಿಧಾನವೆಂದರೆ 100 ವ್ಯಾಟ್ ಲೈಟ್ ಬಲ್ಬನ್ನು ಗ್ಯಾಲನ್ ಟೆನ್ ಕ್ಯಾನ್ ಒಳಗೆ ಇರಿಸಿ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾನ್ ಅನ್ನು ಬೂಡರ್ ಮನೆಯ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇಡುವುದು.

7. ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಗಾಗಿ ಪಂಜರಗಳು:

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಂಜರಗಳು 18 ಇಂಚು ಅಳ ಮತ್ತು 16 ಇಂಚು ಎತ್ತರವಿದ್ದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸೂಕ್ತ:

- 8 ಇಂಚು ಅಗಲ - ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿ
- 10 ಇಂಚು ಅಗಲ - ಪ್ರತಿ ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು.
- 12 ಇಂಚು ಅಗಲ - ಪ್ರತಿ ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಬಹುದು.
- ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಇರಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಂಡುಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಂಜರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ; ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು, ಕಡಿಮೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷಿ ಪುಕ್ಕಗಳು ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ನರಭಕ್ಷಕತೆ. ಗೊಬ್ಬರವು ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿರದ ಕಾರಣ ಗೊಬ್ಬರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹೆಚ್ಚು ಸುಲಭ, ಹೀಗಾಗಿ ಒಣಗಲು, ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ನೋಣ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

8. ಮೊಟ್ಟೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಆರೈಕೆ

- ಪ್ರತಿ 10-12 ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ 1 ಗಂಡು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು.
- ಗಂಡು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ 1 ವಾರದವರೆಗೆ ಇಡುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.
- ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
- ದಿನಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ 3 ಬಾರಿಯಾದರೂ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.
- ಫಲವತ್ತಾದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲು ಸುಮಾರು 21 ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು 38 ಸೆ. ತಾಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಚಿಂಗ್/ಮರಿಯಾಗುವಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

9. ಕೋಳಿ ರೋಗ:

ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಾಳಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಲಸಿಕೆ ನೀಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕೋಳಿ ರೋಗಗಳನ್ನು ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಅಥವಾ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಲ್ಲದ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕವಲ್ಲದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ದೋಷಪೂರಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ದೋಷಯುಕ್ತ ಆಹಾರ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಪಕ ಆಹಾರ ಅಥವಾ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೋಳಿಯ ವಯಸ್ಸು	ಬಳಸಬೇಕಾದ ಲಸಿಕೆ	ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಳಕೆ ವಿಧಾನ
1 ನೇ ದಿನ	ಮ್ಯುರಕ್ಸ್ ರೋಗ	ಚರ್ಮದ ಕೆಳಗೆ ಇಂಜೆಕ್ಷನ್
7 ನೇ ದಿನ	ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ (ಎನ್ಫ್-1/ಬಿ-1 ಪ್ರಭೇದ)	ಕಣ್ಣು/ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಮೂಲಕ
14 ನೇ ದಿನ	ಗುಂಡಾರೋ/ ಬರ್ಸಾ ಸೊಂಕು	ಕಣ್ಣು/ ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ ಮೂಲಕ
21 ನೇ ದಿನ	ಐ. ಬಿ. ಮತ್ತು ಕೊಕ್ಕರೆ ರೋಗ (ಲಸೋಟ ಪ್ರಭೇದ)	ಕುಡಿಯುವ ನೀರು

ಸ್ವರ್ಣಧಾರ:

ಕೋಳಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ, ಪಶು, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹೆಬ್ಬಾಳ, ಬೆಂಗಳೂರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದೆ.

- ಈ ತಳಿಯು ಗಿರಿರಾಜ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಿಂತ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 15-20 ಹೆಚ್ಚು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು 2005 ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ, ಪಶು ಹಾಗೂ ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು.
- ಇತರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ಕೋಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೊಟ್ಟೆ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಮಿಶ್ರ ಮತ್ತು ಹಿತ್ತಲಿನ ಕೃಷಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.
- ಗಿರಿರಾಜ ತಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಸ್ವರ್ಣಧಾರ ತಳಿಯು ಹಗುರವಾಗಿದ್ದು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದೆ, ಇದು ಕಾಡು ಬೆಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ನರಿಗಳಂತಹ ಪರಭಕ್ಷಕಗಳ ದಾಳಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಈ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಬಹುದು.
- ಇದು ಮೊಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ನಂತರ 22 ರಿಂದ 23ನೇ ವಾರದಿಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.
- ಫೌಡಾವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿದ ಹೆಣ್ಣು ಕೋಳಿಗಳ ದೇಹದ ತೂಕವು ಸುಮಾರು 3 ಕೆ.ಜಿ ಮತ್ತು ಗಂಡು ಕೋಳಿಗಳು ಸುಮಾರು 4 ಕೆ.ಜಿ. ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ.
- ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 180-190 ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಕಟಣೆ:
ರೈತರ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕೃಷಿ ಬೆಲೆ ಆಯೋಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ,
ಬೆಂಗಳೂರು

ಕರ್ನಾಟಕ ಪಶುವೈದ್ಯಕೀಯ, ಪಶು ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೀದರ

ರೈತರ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ
ಕರ್ನಾಟಕ ಕೃಷಿ ಬೆಲೆ ಆಯೋಗ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕೋಳಿ ನಾಕಣೆ

- ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಾಹಿತಿ**
ಡಾ. ಚೇತನ್ ಎನ್.
ಡಾ. ಕೇದಾರನಾಥ
ಡಾ. ರಮೇಶ ಟಿ. ಜಿ.
ಶ್ರೀಮತಿ ಸಂಘಮಿತೆ ವಿ. ಕೆ.
ಡಾ. ಶೋಭನ್ ಕೆ.ವಿ.
ಡಾ. ರಶ್ಮಿ ಆರ್.
ಡಾ. ನವೀನ್‌ಕುಮಾರ್ ಬಿ. ಟಿ.
ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಎಲ್.

ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ
ಹಿರಿಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು
ಭಾ. ಕೃ. ಅ. ಪ. - ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ,
ಮೀನುಗಾರಿಕಾ ಕಾಲೇಜು ಆವರಣ, ಎಕ್ಕೂರು, ಕಂಕನಾಡಿ ಅಂಚೆ,
ಮಂಗಳೂರು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ - 575002

www.kvdk.org, kvdk@rediffmail.com, 0824-2431872

ಕೋಳಿ, ಬಾತುಕೋಳಿ ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುವುದು ಹಲವಾರು ದಶಕಗಳಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸುಲಭವಾಗಿದೆ. ಹೂಡಿಕೆಯ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಒಂದರಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಲಾಭದ ಜೊತೆ ಪಡೆಯಬಹುದಲ್ಲದೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಶ್ರಮದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಕೋಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು ಪೋಷಕಾಂಶಗಳ ಸಮೃದ್ಧ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಕೋಳಿಗಳು, ಹೆಚ್ಚಾತುಗಳು, ಹಂಸಗಳು ಮತ್ತು ಎಮು ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುವುದು ಪ್ರತೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಮೂಲಕ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ದೊಡ್ಡ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಕೃಷಿಯು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 120 ರಿಂದ 150 ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. 25 ರಿಂದ 50ರ ಹಿತ್ತಲಿನ ಕೋಳಿ ಘಟಕವು 40 ರಿಂದ 50 ಮಾನವ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೊಟ್ಟೆ, ಮತ್ತು ಮಾಂಸದ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ತಳಿಗಳು:

ಭಾರತೀಯ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮಾಂಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ ಆದರೆ ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವ ವಿಲಕ್ಷಣ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯ ರೋಗಗಳ ವಿರುದ್ಧ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸದೃಢ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ, ಅಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ರೋಗನಿರೋಧಕ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಕಡಕ್ ನಾಥ್, ಬುಸ್, ಆಸೀಲ್, ಚಿಟ್ಟಗಾಂಗ್, ಫಗುಸ್, ವನರಾಜ, ಗ್ರಾಮಪ್ರಿಯ, ಕ್ರಿಶಿಬೊ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಮುಖ ಕೋಳಿ ತಳಿಗಳು.

1. ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯ :

ಕೋಳಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ತಾಜಾ ಗಾಳಿ, ಶುದ್ಧ ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರು, ಪರಭಕ್ಷಕಗಳ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ಶೀತ, ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಬಿಸಿಲು ಮತ್ತು ಅತಿಯಾದ ಶಾಖವನ್ನು ತಡೆಯುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗೂಡನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಚಿಕ್ಕದಿದ್ದಾಗ ಶಾಖ ನೀಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ಬೆಳೆಯಲು, ಮಲಗಲು ಮತ್ತು ಆರಾಮವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒತ್ತಡ ಮತ್ತು ರೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಬೇಕು. ಕೋಳಿ ವಸತಿಗಾಗಿ ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

1. ಹವಾಮಾನದಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ
2. ಪರಭಕ್ಷಕಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ
3. ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಥಳ
4. ಸಾಕಷ್ಟು ವಾತಾಯನ/ ಗಾಳಿ
5. ಸ್ವಚ್ಛ ಪರಿಸರ

ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು, ಪ್ರತಿ ಘಟಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ :

ವಸತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮೂಲ ತತ್ವವಾಗಿದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಕೋಳಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿವಿಧ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು:

ಕೋಳಿಯ ಬಗೆ	ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ (ಪ್ರತಿ ಚ. ಮೀ. ಗೆ)	ಗೂಡಿನ ಹೊರಗಡೆ (ಪ್ರತಿ ಚ. ಮೀ. ಗೆ)
ಸಣ್ಣ ಗಾತ್ರದ ಕೋಳಿ	1	4
ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಕೋಳಿ	1.5	8
ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಕೋಳಿ	2	10
ಗಾಡ/ಕ್ಯೂಲ್ ಪಕ್ಷಿ	1	4
ಬಾತುಕೋಳಿ	3	15
ಹೆಚ್ಚಾತುಕೋಳಿ	6	18

2. ಕೋಳಿ ವಸತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ:

• **ಆಳವಾದ ಕಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :** ಪಕ್ಷಿಗಳು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ (3 ರಿಂದ 4 ಪಕ್ಷಿಗಳು/ಚ. ಮೀ.) ಆದರೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತಿರುಗಾಡಬಹುದು. ನೆಲವನ್ನು ಆಳವಾದ ಕಸದಿಂದ (5 ರಿಂದ 10 ಸೆ.ಮೀ ಆಳದ ಪದರ) ಧಾನ್ಯದ ಹೊಟ್ಟುಗಳು (ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ ಅಥವಾ ಬತ್ತ), ಒಣಹುಲ್ಲಿನ, ಮರದ ಸಿಪ್ಪೆಗಳು ಅಥವಾ ಅದೇ ರೀತಿ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ, ವಿಷಕಾರಿಯಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಾಗವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತಗೊಳಿಸಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಳ್ಳರು ಮತ್ತು ಪರಭಕ್ಷಕಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿದ ವಾಣಿಜ್ಯ ತಳಿಗಳಾದ ಮೊಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಮಾಂಸ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ.

• **ಚಪ್ಪಟೆ ನೆಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು:** ಆಳವಾದ ಕಸದ ಶೇಖರಣೆಯ ಬದಲಾಗಿ ತಂತಿ ಅಥವಾ ಮರದ ಹಲಗೆಯ ಮಹಡಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ದಾಸಾನು ದರವನ್ನು ಐದು ಪಕ್ಷಿಗಳು/ಚ. ಮೀ. ನೆಲದ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಿಕ್ಕಿಗಳೊಂದಿಗಿನ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ಚಲಿಸಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಚಪ್ಪಟೆಯಾದ ನೆಲದಿಂದ ಹಿಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು.

• **ಬ್ಯಾಟರಿ ಕೇಜ್ (ಪಂಜರ) ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು:** ಇದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಣ್ಣ ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರಂಭಿಕ ತಲಾ ಹೂಡಿಕೆ ಇದೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊಡ್ಡ-ಪ್ರಮಾಣದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮೊಟ್ಟೆಯ ಪದರ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.

3. ಮಾಂಸಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಳಿಗಳ (ಬ್ರಾಯ್ಲ್) ನಿರ್ವಹಣೆ:

- ಬ್ರಾಯ್ಲ್ ತಳಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಹಾರ ಸಮರ್ಪಕ ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.
- ಪಕ್ಷಿಗಳು ಭಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆಲದ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ವಾತಾಯನ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.
- 200 ಚದರ ಅಡಿಗಿ 15 ವ್ಯಾಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ರಾತ್ರಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಇದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಗುಂಪುಗಟ್ಟುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
- ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕಸವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ. ಸಾಕಷ್ಟು ತಂಪಾದ, ಶುದ್ಧ ನೀರನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

4. ಸಣ್ಣ ಕೋಳಿ ನಿರ್ವಹಣೆ :

- ಆಹಾರ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕೃತಕ ಆಹಾರದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ.
- ಎಳೆಯ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ವಯಸ್ಸಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ, ಪ್ರತಿದಿನ ಮೊದಲು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಯದ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಯಾವುದೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಗಂಡುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಬೇಕು.
- ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಸಂಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ನಿಖರವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು.

5. ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ:

- ಸಣ್ಣ ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುವ ಮೊದಲು ಪಂಜರವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಸೋಂಕು ರಹಿತಗೊಳಿಸುವುದು.
- ನೆಲದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ 4 ರಿಂದ 7 ಇಂಚುಗಳಷ್ಟು ಕಸವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು.
- ದಿನಕ್ಕೆ 14 ಗಂಟೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಬೆಳಕನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕೃತಕ ಬೆಳಕನ್ನು ಬಳಸಿ - 200 ಚದರ ಅಡಿಗಿ ಒಂದು 40 ವ್ಯಾಟ್ ಬಲ್ಬ್, ನೆಲದಿಂದ 8 ಅಡಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ತೂಗುಹಾಕಬೇಕು.
- ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪರಾವಲಂಬಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಸಂಪೂರ್ಣ ಮತ್ತು ನಿಖರವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

6. ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ:

ಎಳೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆರಂಭದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 3-5 ವಾರಗಳವರೆಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದನ್ನು ಬ್ರೂಡಿಂಗ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.